

PERFEȚIONAREA EVALUĂRII STATISTICE A ACTIVITĂȚII ȘTIINȚIFICE ȘI INOVAȚIONALE

*Dr. în economie, conferențiar universitar
Aurelia Țurcan,
secretar științific, Secția de Științe
Economice și Matematici, A.Ș.M.*

The evaluation of the science reflects country competitiveness and its position regarding field of science. Better comprehensions of the factors that contribute to the success in these fields are helped by using proper indicators like instruments of identification of the best practices. For facilitating the elaboration of the system of indicators we have to delimit the key notions of the activity based on science and technology. For a better presentation of indicators in domain of science and innovation it is necessary to use a unique international methodology.

Dezvoltarea durabilă în Republica Moldova este de neconceput fără aportul substanțial al cercetării și inovării. De aproape două decenii, cercetarea științifică se dovedește a fi, în întreaga lume, componenta centrală a noii economii și a societății bazate pe cunoaștere.

Actualmene, însă, nu putem afirma că standardele statisticii științei și inovării s-au format definitiv, chiar și pe plan internațional – după cum s-a menționat la conferința internațională „Statistica economiei noi”, organizată la Moscova în mai 2007. Cu alte cuvinte, economia cunoașterii, deocamdată foarte greu poate fi evaluată și analizată din punct de vedere statistic. ”Este important să se găsească modalitatea evaluării corecte a influenței științei asupra dezvoltării naționale”, a subliniat prof. A. Surinov, directorul adjunct al Rosstat-ului din Federația Rusă.

Potrivit sondajului-pilot, realizat pe un eșantion de 119 organizații științifice din Rusia, de exemplu, odată cu creșterea cheltuielilor în sfera cercetării-dezvoltării, cresc salariile; aceeași legătură se manifestă și în activitatea editorială. Dar pe cât de calitativă e această schimbare nimeni nu poate conchide.

După cum a menționat directorul Institutului de cercetări statistice și economia cunoașterii profesorul L.Gohberg, „Dublarea finanțării publice a științei rusești de la bugetul federal în ultimii opt ani nu a dus la dublarea randamentului în această sferă”. Dar anume astfel și se manifestă paradoxul dezvoltării științifico-inovaționale: este imposibil de prognozat peste cât timp se va manifesta impac-

Mihail Grecu. *Casa mare*. 1976 u/p

Mihail Grecu. *Maria din Dondușeni*. 1986 u/p

tul alocațiilor bugetare în știință asupra dezvoltării social-economice a țării.

Cercetarea moldovenească actuală, înregistrând o creștere substanțială a fondurilor alocate pentru activități de cercetare-dezvoltare și inovare, dictează necesitatea utilizării unui sistem de indicatori de evaluare a rezultatelor acestora în vederea comparabilității indicatorilor statistici pe plan internațional, care și reflectă competitivitatea țării și poziția ei în acest domeniu.

În toate țările vecine perfecționarea sistemului statistic în domeniul științei și inovării a început în anii 1992-1994, ele recurgând în acest scop la ajutorul organizațiilor internaționale EUROSTAT, OECD, UNESCO. Aceste țări au dezvoltat sistemul respectiv treptat, introducând permanent noi indicatori relevanți. Cu toate acestea, problema dată rămâne în continuare în vizorul acestor țări.

În Republica Moldova situația statisticii oficiale în domeniul științei și inovării este mult mai gravă, deoarece cercul de indicatori care ar reflecta sfera științei este foarte restrâns și dispersat, iar statistica oficială cu privire la inovare lipsește totalmente. În conformitate cu necesitatea stringentă de creare în Republica Moldova a unui sistem informațional statistic, racordat la cerințele internaționale, în iunie 2007, sub patronajul președintelui A.Ș.M., acad. Gh. Duca, a fost inițiat proiectul „Crearea sistemului statistic în domeniul științei, inovării și transferului tehnologic”.

Actualmente, ca prim pas, a fost elaborat un sistem de indicatori ai științei și inovării, racordat la cerințele internaționale, ținând cont de particularitățile naționale. Din sistemul de indicatori propus, se pot constitui seturi specifice de analiză în funcție de obiectivele vizate sau de componentele sistemului luat în considerație. Mai departe este necesară determinarea modalității colectării datelor din surse administrative și statistice, inclusiv prin fortificarea capacităților de furnizare a datelor administrative calitative și cercetărilor statistice.

Succesul în ce privește elaborarea indicatorilor va depinde parțial de abilitatea de a îmbunătăți informațiile disponibile.

Fără o statistică oficială performantă nu este posibilă evaluarea corectă a impactului științei asupra dezvoltării societății atât pe plan național, cât și pe plan internațional.

Informația prezentată mai sus se referă la **sistemul național statistic** necesar pentru evaluarea performanțelor la nivelul întregii țări (sistemul statisticii oficiale), care nu trebuie să fie confundat sau substituit prin alt sistem de indicatori – **sistemul indicatorilor de evaluare a unităților de cerceta-**

re-dezvoltare (unităților și instituțiilor componente ale sistemului de cercetare-dezvoltare) de interes național. În cadrul acestui sistem al indicatorilor de evaluare la nivel de subdiviziune, menționăm necesitatea elaborării și aprobării la nivel național a Criteriilor și Standardelor, precum și a Metodologiei de evaluare și atestare a capacității de desfășurare a activității de cercetare – dezvoltare de către unități și instituții care au drept obiect de activitate cercetarea-dezvoltarea și acreditarea unităților componente ale sistemului de cercetare-dezvoltare de interes național. În funcție de punctajul obținut, conform acestor criterii de evaluare se va stabili clasamentul unităților de cercetare-dezvoltare în baza căruia este necesar de a diferenția finanțarea lor.

Aceasta este necesar pentru creșterea transparenței evaluării, pentru diminuarea influenței interesului unor grupuri, în dauna valorii științifice.

Drept exemplu putem menționa practica țării vecine, România, care în iunie 2007, prin hotărârea Guvernului, a aprobat deja criteriile respective.

În afară de aceasta, rezultatele științifice ale oricărui cercetător sau universitar român pot fi verificate acum de oricine, consultând “Cartea alba a cercetării din România”, disponibilă pe site-ul www.ad-astra.ro. Aceasta cuprinde un registru al oamenilor de știința români, cu mii de nume grupate pe domenii (matematică, informatică etc.) și subdomenii de activitate (matematică aplicată, statistică matematică și probabilități etc.).

Pentru o evaluare cât mai nuanțată a performanțelor unui cercetător, s-a luat în considerare nu doar numărul de articole publicate de acesta în reviste de prestigiu, cotate internațional (cunoscute sub numele de ISI), ci și importanța acestora, exprimată prin așa-zisul factor de impact.

De asemenea, pentru a evita supraevaluarea unui autor prin articole la care a fost un simplu colaborator, s-a făcut distincția între contribuția personală și cea colectivă. În plus, au fost incluse doar articolele care prezintă rezultate originale, nu și rezumate la conferințe, recenzii de carte, editoriale, scrisori, biografii etc. Astfel, dacă se accesează registrul oamenilor de știință pe domenii ori se folosește un motor de căutare după numele autorului, se poate obține automat un “tablou” al activității acestuia pe plan internațional în ultimii cinci ani.

Aceste sisteme de evaluare a activității științifice și inovaționale sunt necesare deoarece, în baza cercetării statistice calitative, se pot implementa noi strategii în diferite sectoare, statistica contribuind cu date cuprinzătoare și fiabile la creșterea capacității de decizie atât la nivel macroeconomic, cât și la nivel microeconomic.